

Б.Т. Білинський

Львівський національний
медичний університет ім. Данила
Галицького, Львів, Україна

ДИТЯЧА ОНКОЛОГІЯ. ПІДРУЧНИК

За редакцією проф. О.С. Дудніченка
та Г.І. Климнюка. Харків: Факт, 2013. — 400 с.

Дитяча онкологія суттєво відрізняється від онкології дорослих. Справа не тільки в структурі захворюваності: у дітей провідне місце займають гемобластоми (41%), наступними за поширеністю є пухлини нервової системи (17%), заочеревинного простору (12%), пухлини кісток і м'яких тканин. У дорослих на ці локалізації припадає від 1 до 10%. Крім того, вікові особливості дитячого організму вимагають специфічного підходу до діагностики та планування лікування. Диференційна діагностика пухлинних і непухлинних захворювань у дітей також суттєво відрізняється від такої у дорослих. Результати терапії злоякісних процесів у дітей у низці випадків є значно оптимістичнішими, ніж у дорослих. Це особливо стосується гострого лімфоїдного лейкозу (80% випадків одужання), лімфоми Ходжкіна (95%), неходжкінських лімфом, нефробластом (90%).

В Україні системи надання медичної допомоги дітям і дорослим відокремлені; їх зараз нерозумно намагаються поєднати на рівні первинної ланки (сімейні лікарі). Тому вже давно дитячою онкопатологією радше займаються гематологи, ніж «дорослі» онкологи. Дитяча онкологія як лікарський фах відбулася і є докonanним фактом. Отже, вона має існувати як навчальна дисципліна не тільки в системі післядипломного удосконалення, але й у процесі навчання педіатрів у медичних університетах. Для цього потрібні підручники. І ось ми маємо «першу ластівку» — підручник, виданий у Харкові, обсягом 400 с., який складається з 19 глав. За своєю структурою книга охоплює усі організаційні та медичні проблеми дитячої онкології.

Перша глава присвячена питанням організації протиракрової боротьби, що є дуже важливими для онкологів, які працюють у сфері педіатрії. Відзначено деякі особливості онкологічної допомоги дітям і принципи проведення диспансеризації. Епідеміологія злоякісних захворювань є традиційною для онкології, з цієї теми завжди починаємо наші виклади. Тому особливо цікавою є друга глава, в якій аналізують епідеміологію пухлин у дітей, структуру захворюваності й результати лікування. Не менш вдалим є третя і четверта глави, в яких розглянуто теоретичні основи онкології — етіологія та механізми канцерогенезу, а також принципи класифікації пухлин. Виклад здійснено з сучасних наукових позицій, причому автори звертають увагу на особливості канцерогенезу у дітей (більш значна, ніж у дорослих, роль генетичних факторів). Варто підкреслити доцільність наведення основних спадкових синдромів у дітей, опису особливостей біології та генетики злоякісних пухлин. Повністю представлено класифікацію пухлин у дітей (ICCC-3, 2005), що є позитивним моментом і може бути використане як довідковий матеріал. П'ята глава присвячена принципам діагностики

злоякісних пухлин у дітей. У процесі викладу матеріалу застосовано алгоритми, що полегшують його засвоєння. Крім клінічних і додаткових методів дослідження, розглянуто імунофлюоресцентні та імуноцитохімічні, цитогенетичні й молекулярно-біологічні дослідження, які є обов'язковими в сучасній онкогематології.

Принципам лікування присвячена окрема, шоста глава. Їх викладено з позиції сучасної дитячої онкології відповідно до вимог міжнародних товариств (SIOP, SFOR, BFM, POG). Основну увагу приділено хіміотерапії, що природно, оскільки медикаментозна лікування є основним при більшості пухлинних процесів у дітей. Автори зупинилися також на хірургічному методі лікування і променевої терапії.

Другий розділ присвячено вивченню окремих локалізацій пухлин у дітей. Автори дотримуються прийнятої схеми викладу, зупиняючись на епідеміології, морфології, клінічній картині, діагностиці та лікуванні пухлинної хвороби кожної локалізації. Слід зазначити, що матеріал подано зрозуміло, стисло і відповідно до сучасних вимог. Автори широко використовують алгоритми та ілюстрації, які допомагають читачеві сприймати непростий матеріал. У підручнику розглянуто локалізації пухлин, характерні для дитячого віку, — пухлини центральної нервової системи, симпатичної нервової системи, нирки, печінки, ретинобластома, саркома Юїнга, остеогенна саркома, саркоми м'яких тканин, герміногенні пухлини. В окрему главу винесено рідкісні злоякісні пухлини у дітей, що виправдано, з педагогічної точки зору (рак носоглотки, плевропульмональна бластома, рак щитоподібної залози, панкреатобластома та ряд інших).

У третьому розділі висвітлено проблему онкогематологічних захворювань у дітей. Автори зупиняються на основних нозологічних одиницях — лейкомії, лімфомах, гістіоцитарних пухлинах.

Завершується підручник тестами для контролю знань. Саме цей розділ, мабуть, — єдиний, який заслуговує критичного зауваження: існує очевидна невідповідність між ґрунтовністю матеріалу, обсягом підручника і всього 10 тестами, які не можуть відобразити рівень засвоєння всієї поданої інформації. Нехай це зауваження залишиться невеликою плямою, які трапляються навіть на поверхні Сонця.

Рецензований підручник справляє враження якісної, солідної, капітальної праці. Це перший в Україні підручник з дитячої онкології. Він суттєво відрізняється від відомих посібників з онкології дорослих, що побачили світ в останні десятиріччя. Підручник буде цікавим не тільки для педіатрів; онкологи, які займаються лікуванням дорослого населення, також знайдуть у ньому багато цікавого і корисного для своєї клінічної практики та наукових досліджень.